

Cinc estampes eivissenques

per Georges Demerson

*Després d'un temps d'absència torna a les pàgines d'EIVISSA Georges Demerson, francès establert a Eivissa, illa a la qual ha dedicat nombrosos i importants estudis. Darrerament, també ha publicat el llibre **El collar de la península**, una sèrie de relats, algun d'ells inspirats en les Pitiüses. Aquestes cinc estampes eivissenques han estat traduïdes del castellà per Rosa Vallès.*

I. Eivissa, illa humana, illa dona

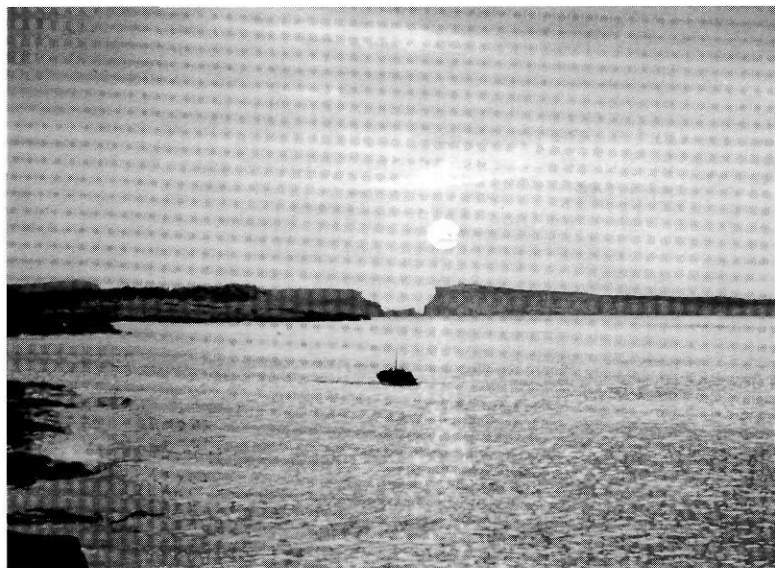
Sí, és cert. Eivissa és una terra humana, semblant als homes que per això l'estimen. Perquè senten, intueixen que ella, com ells, és en cruel oposició entre la seua ànima i el seu cos, entre la seua vocació religiosa i la seua sensualitat natural.

Religiosa, qui pot negar que ho és, que sempre ho ha sét? Des que l'illa fou poblada, a la seua inspirada acrópoli s'ha adorat la divinitat: Bes, Tanit, als seus oratoris, com el santuari des Cuieram, Mercuri al seu temple, Alà a la mesquita, Jesús en braços de sa Santa Mare a l'església parroquial i després catedral de Santa Maria la Major. Des del cim —on alguna vegada s'hi consagrà bisbe— del seu puig arriscat que, impertorbable, ensenya el pur safir del port adormit als seus peus, sempre, en el transcurs dels segles, s'han aixecat al Totpoderós núvols d'encens i murmuris de pregàries. Allí s'hi instal·là la doble autoritat dels consenyors, amb el castell, símbol del poder reial, militar i polític, i la "Reial Força"; i amb la catedral, hereva de l'arquebisbe electe de Tarragona, Montgrí, seu i senyal del poder religiós de l'Església catòlica, que regna sobre les ànimes com el Rei ho fa sobre els cossos.

I al peu d'aquest cap que prega hi ha el cos que folga. A l'illa no hi ha, enfront de l'horitzó rectilini com a traçat amb regla, altra línia que la corba. Unes corbes suaus, tendres, que conviden a l'ull a acaronar-les, com les corbes d'un formós cos de dona provoquen un formigueig de carícies en la mà de l'home. El paisatge eivissenc és d'una sensualitat inefable: els tossals són bust, pits els puigs, malucs els pujols, natges de deesses les muntanyes que blaven al lluny. Eivissa és una meravellosa odalisca que els musulmans deixaren adormida a la vora de la mar atzur. Ni els anys ni els segles han minvat aquest voluptuós atractiu ni la rotunditat del seu cos immarcescible. Cupid dispara les seues sagetes a tot aquell qui posa el peu sobre el sòl d'Eivissa. Eivissa és la Citera de la Mediterrània occidental.

II. Nit a l'illa de Tanit (14-IX-67).

Plena i majestuosa, la lluna empolsava de plata

els tossals púnics que es retallaven nítidament sobre l'albor fictícia de la nit verda. Des del fons de l'àmplia i obscura vall pujava l'innúmer i incessant cant dels grills sobre la trama del qual els mussols enfilaven la seua veu aflautada i pura. Menyspreant els llums apacibles de Sant Antoni adormit, sa Conillera, pàtria legendària de l'il·lustre cartaginès borni, llançava regularment les llampades del seu únic ull. Cap enllà, com falenes cap al quinqué, corrien per la penombra blavosa del paisatge els llums fugissers dels automòbils. Enmig d'aquesta pau divina, un núvol blanc, enorme, que venia del nord-oest, envaïa paulatinament el camp d'estels. Assajava sense parar els seus ràpids llampecs i marxava portant als flancs la sorda mudança de l'Olimp.

Com vespa presonera que cota obstinadament contra el fanal del cel, un avió invisible xiulava insistentment, mentre del fons de la tenebra, gairebé inoïble, sorgia el cant del primer gall de la mitja nit. Un altre li respon, després un altre, i altres, i despertaren el lladruc llunyà i agut d'un quissonet rabiüt.

Però, ben aviat, s'anaren apagant totes aquestes veus i es restablí, immens i viu, el silenci.

Com aucell dins la tebior suau del seu niu, la nostra illa, confiada baix la mirada protectora de la seua deessa tutelar, s'adormí en el si de la clara i fragant nit eivissenca.

III. Per Nadal (21-12-71)

La veritat, no recordava tal meravella: els cepells en flor. Els puigs, davall dels pins, estan coberts d'aquesta neu rosada, increïblement densa, que s'espargeix fins on arriba la vista. És un rosat, per cert, ple de matisos: des del quasi-blanc semblant al de la flor d'ametller fins al violaci purpuri, copsant en la seua tonalitat vigorosa, passant pel rosa, el carnació, i el lila. Aquestes miríades d'espigues de flors, cadascuna amb una dotzena de campanetes callades, són la forma com la primavera s'anuncia en aquesta terra sense hivern. Aviat serà la seua arribada oficial, amb solemne entronització, puix l'hivern passa d'incògnit entre nosaltres.

Al costat dels cepells hi ha, menys nombrosos però conspicus, els romanins. Són romanins aromàtics, que us miren amb les seues incomptables flors blau cel, pures i tendres com els ulls candorosos de les criatures innocents. I, posant ací i enllà una pinzellada d'or en l'alegria de la floresta, la ginesta, gran matoll espinós que floreix aquí just quatre mesos abans que els toxos de Galícia.

Meravellosa terra sense hivern! Avui, en què manquen quatre dies per Nadal, fora de les cases, la gent menja a les voravies dels carrers d'Eivissa.

I les postes de sol que ens regala l'hivern! La d'ahir va ser com un sumptuós incendi, que per prop de mitja hora va inflamar, sagnant, la meitat de l'horitzó. Sant Antoni avançava cap a la nit banyat en sang, talment com Gomorra cremava per dalt i per baix, per cel i per mar. Al llarg de mitja hora Sant Antoni va ser encès.

Avui ha estat una altra cosa. Darrere la blonda de la pineda el cel anava tornat-se groc, després acarabassat, amb unes delicadíssimes tonalitats d'increïble bellesa. M'he aturat a mirar-les encisat, embadocat. Versemblantment sensibles a la difosa poesia d'aquest sol post, les embogides mèreres es desfeien en piuladissa. Amb una estranya excitació, es responien les unes a les altres des del misteri de l'arbreda fosca. Després, la flama taronjada s'anà vessant cap al rosa, un rosa de matis exquisit que, gradualment, canviava a tonalitats liles cada vegada més fortes fins arribar a un admirable violaci que, insensiblement, va ser absorbit per la nit. Ha estat un ocàs de pau i d'alegria, talment com si la Natura s'estigués provant el vestit de festa per glorificar, d'aquí a tres dies, l'Author de tanta meravella.

IV. Nit d'estiu (juliol del 1977)

Els grills s'han ensenyorit de la tèbia i pura nit eivissenca. La nit és el seu imperi, l'imperi dels riquets que, en acabar el diari xivarri de les cigales, entren a tocar quan comença a centellejar la primera estrella.

El sagnant resplendor del solpost és la ratlla que separa el regne d'aquestes de l'imperi d'aquells.

I en la immensa simfonia de cordes —puix hi ha grills alts, així com també hi ha riquets violins—, el sol de flaüta, en aquesta terra sense calàpets, queda a càrrec del modest mussol, que puntua, cristal·lina clepsidra, el concert nocturn amb la gota transparent de la seua única nota.

Mudes i titil·lajants, les estrelles escolten immòbils aqueixa simfonia que els ofereix la terra. I els homes passegen capficats la seua indiferència, la seua estupidesa, cecs i sords a aquest meravellós diàleg sideral.

V. Solpost (diumenge, 5 de gener del 86).

Avui el cel ens ha ofert una de les postes de sol més formoses que crec haver contemplat en la meua vida.

Fins a les quatre de la tarda va lluir sobre l'illa un cel clar: blau, lluminós, sense un núvol; era talment un cel mediterrani. Mitja hora després me'n vaig adonar, astorat, que la meitat de ponent de la volta celeste era tota tapada d'una espessa massa de núvols alts, que s'enllaçaven sense deixar un clar i empalmaven, els uns amb els altres, els seus ventres lleugerament convexos, com les planxes d'una lloriga o les plaques d'un galàpag.

El front quasi lineal d'aquesta indiscontinua massa nuvolosa avançava amb marxa regular d'ONO a SEE. I el més copsant era que aquests núvols no eren ni blancs, ni grisos, ni negre antracita, com solem veure. Eren d'un ocre encès, d'una tonalitat càlida que no havia vist mai en aquests meteors. En el seu avanç continu, aquests núvols deixaven filtrar una llum estranya, d'un rosat irreal i una mica anguniós.

Al cap de mitja hora vaig tornar a mirar el cel i, amb gran sorpresa per part meua, el canvi era total. Els núvols havien seguit la deriva cap al sud-est, però havien mudat de color en una metamorfosi espectacular. A l'horitzó, per l'escletxa oberta entre la capa nuvolosa i la terra, corria com un gran riu d'or en fusió, d'un groc resplendent i tan brillant que feia mal als ulls. I just a dalt, l'immens camp de núvols esdevenia un paisatge fantàstic, més pròpiament oníric. Unes allargassades penínsules d'un negre fosquíssim es formaven dins d'una mar tenyida d'un vermell intens que, ribetejada d'una línia d'or refulgent, les assatjava subratllant amb aquest fil daurat les discretes panxes dels cúmuls.

Era un espectacle d'una bellesa que deixava sense alè. Jo no podia treure els ulls d'aquest vast, quasi infinit paisatge celestial, que em tenia privat, i que s'anava modificant per moments. I, poc a poc, aqueixa vida profunda que batejava en els colors esdevenia més lànguida, i esmorteïa el fulgor de les tintades. La Natura tota, extasiada, contemplava, muda i presa de l'atordiment, aquesta visió celestial. Paulatinament, els matisos roig, carmí, vermelló, acarabassat, auri, or lluent, s'anaren fonent en una immensa bassa de sang a la qual, sigilosa i invisible, s'hi arribava a abeurar la formosa pantera negra de la nit.

GEORGES DEMERSON